

Membrul de Onoare al AȘM Victor GAȚAC la 80 de ani

Folclorist, domeniul științific: epica populară, textologia folclorului.

Doctor habilitat în filologie (1976), profesor universitar (1989).

Membru corespondent al Academiei de Științe a Federației Ruse (2000). Membru de Onoare al Academiei de Științe a Moldovei (2000).

Victor Gațac s-a născut la 2 iunie 1933 într-o familie de muncitori din or. Lipcani, jud. Hotin, azi r. Briceni.

A făcut școala primară și cea medie (1940-1950) în orașul natal. A absolvit, cu eminență, Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Chișinău (1955). I-a avut profesori pe Nicolae Corlăteanu, Vasile Coroban, Tatiana Vasilieva, Petru Mezențev ș. a. Colegi de grupă i-au fost: Vladimir Beșleagă, Nicolae Raevschi, Ion Șpac, Olga Amariei, Claudia Polercă, Gheorghe Suruc.

În anul absolvirii Universității (1955) V. Gațac a fost îndreptat să facă aspirantura la Institutul de Literatură Universală „A. M. Gorki” al Academiei de Științe a U.R.S.S. A avut parte de renumiți conducători științifici – savanții filologi Vladimir I. Cicevov și Dmitrii E. Mihalci, de la care tânărul savant a învățat multe despre investigarea operelor literare. După absolvirea aspiranturii (1958), V. Gațac a revenit la Chișinău, activând ca cercetător științific la Institutul de Limbă și Literatură al Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a U.R.S.S. (1959-1962). În 1961, a susținut cu brio teza de candidat (azi doctor) în filologie, specialitatea folcloristică, la Institutul „A. M. Gorki”.

În 1962 a plecat la Moscova, la același Institut „A.M.Gorki”, unde se află și astăzi, din 1969 până în prezent fiind șeful Sectorului de Studiere a Creației Populare. În 1976, susține teza de doctor habilitat în filologie cu tema *Eposul eroic est-romanic*.

Domeniile de cercetare ale savantului V. Gațac sunt multiple: eposul popular eroic, cântecul popular istoric, poetica istorică, textologia folclorului, constante în creațiile orale ale mai multor popoare. A elaborat și editat – în Federația Rusă, Germania, Japonia, Bulgaria, Republica Moldova, Ucraina, Letonia ș. a. – peste 300 de lucrări, inclusiv 5 monografii, privind folclorul diferitelor popoare slave, balcanice, al minorităților naționale din Siberia și Orientul Îndepărtat. Printre acestea se evidențiază cărțile: *Eposul eroic est-romanic: Studii și texte* (Moscova, 1967), *Eposul eroic* (Chișinău, 1983), *Tradiția orală epică în timp: Studiu istoric al epicii* (Moscova, 1989), *Textologie experimentală a folclorului (pe baza materialului slav și neslav)* (Moscova, 1998) ș. a.

Pentru prima dată în folcloristica românească, V. Gațac analizează eposul eroic popular ca specie de sine stătătoare, separată de baladă și de cântecul folcloric istoric. Până la aceasta, autorul a scris (în 1960) articolul referitor la tema în cauză – *Trei specii, și nu una: clasificarea epicii populare*. Studiul a fost publicat la Chișinău (în limba română) și la Budapesta (în germană).

Menționez aici faptul regretabil că, după atâția ani, nu toți filologii, dar și folcloriștii țin cont de justa și argumentata caracteristică a epicii populare efectuată de V. Gațac. Majoritatea cercetătorilor urmează calea cea mai ușoară, numind *balade* toate creațiile epico-eroice în versuri, după propunerea lui Vasile Alecsandri la mijlocul secolului al XIX-lea. Dacă atunci noțiunea de *baladă* era adecvată în context european, astăzi știința folcloristică a evoluat mult.

V. Gațac este cunoscut în lumea savanților ca fiind un promotor și realizator al unor importante programe colective de studiere și editare a folclorului. Este unul dintre organizatorii și elaboratorii concepției complexe a seriei *Moștenirea folclorică a popoarelor din Siberia și Extremul Orient* (în 62 de volume). Din 1990 până în prezent din această serie au fost elaborate și editate 32 de tomuri.

V. Gațac a contribuit esențial la întocmirea și publicarea celor 16 volume din seria *Creația populară moldovenească* (Chișinău, 1975-1983).

În anul 2001, grupul de autori a 18 volume din seria *Moștenirea folclorică...*, printre care și V. Gațac, au luat Premiul de Stat al Federației Ruse în domeniul științei și tehnicii.

Secția de folclor a Institutului de Literatură Universală „A. M. Gorki”, condusă de V. Gațac de peste 40 de ani, este recunoscută drept centru de studiere a creațiilor poetice ale popoarelor și constituie un nucleu de formare a cadrelor tinere de cercetători ai

folclorului. Din 1968 până astăzi, V. Gațac a pregătit 23 de doctori și 11 doctori habilitați în filologie. Un valoros aport al lui V. Gațac este de asemenea la pregătirea cadrelor din Republica Moldova. Nominalizez doar câteva personalități care au fost îndrumate de Domnia sa: Grigore Botezatu, Andrei Hâncu, Gheorghe Spataru, Victor Cirimpei, Sergiu Moraru, Andrei Hropotinschi, Liuba Cimpoieș, Luminița Drumea, Vitalie Sârf, Lilia Hanganu, Ana Graur, Maria Trofimov ș. a.

Prin lucrările sale, munca plină de dăruire, profesorul V. Gațac este bine cunoscut în mai multe țări, fiind invitat să participe la diferite congrese, simpozioane internaționale: Washington (SUA), Sofia (Bulgaria), București (România), Varșovia (Polonia), Budapesta (Ungaria), Helsinki (Finlanda), Beijing (China), Tokio (Japonia), Deli (India) ș. a.

Harnicul și capabilul folclorist V. Gațac continuă și la vârsta onorabilă pe care o are astăzi, să execute o serie de funcții obștești în diferite țări. Este președinte al Consiliului Științific pentru Folclor al Academiei de Științe al Federației Ruse (din 1996), membru al Comisiei pentru Folclor a instituțiilor de învățământ superior din Federația Rusă (din 1991), locțiitor al președintelui Comitetului Național al slaviștilor din Federația Rusă, membru al Societății Internaționale pentru studierea Folclorului (cu centru în or. Helsinki). Pe parcursul a mai mult de 25 de ani, a activat în calitate de membru al colegiului de redacție al revistei *Buletinul Academiei de Științe: Seria Literatură și Limbă*, iar din 2000 este redactorul principal al acestei publicații.

În anul 2000, distinsul folclorist V. Gațac a fost ales membru corespondent al Academiei de Științe din Federația Rusă și membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei. Este al doilea filolog, după B. P. Hasdeu, originar din Basarabia, care a devenit membru corespondent al Academiei de Științe din Rusia.

Lucrări ale lui V. Gațac sunt traduse în câteva limbi străine: engleză, germană, japoneză, letonă.

În persoana lui V. Gațac avem un ambasador în știința contemporană mondială, care sporește prestigiul folcloristicii basarabene.

*Doctor habilitat, profesor universitar
Nicolae Băieșu*